

GODT NYT FOR DEMOKRATIET

Danske vælgere er klogere end forskerne troede

Af Jonathan Tybjerg

Fredag den 6. maj 2016, 05:00

Del:

Ny forskning viser, at danske vælgere gennemskuer politikerne og følger partiernes udvikling tæt. Det gør op med tidligere undersøgelser og er godt nyt for det repræsentative demokrati. Ifølge Alternativet er der dog stadig brug for at inkludere danskerne mere i folkestyret.

Ny undersøgelse viser, at vælgere har godt styr på politikerne

Foto: Foto: Henning Bagger/Morten Stricker - Scanpix

Danske vælgere er opmærksomme, når partier skifter deres politik. Vælgere ændrer ret præcist opfattelse af partiernes nye position.

Det er konklusionen i ny dansk forskning, som gør op med en opfattelse, der har stået stærkt:

»I modstrid med, hvad man nogen gange hører i litteraturen og debatten, er vælgere opmærksomme og kan følge med i en god del af det politiske spil,« siger Rune Stubager, der er professor i Statskundskab på Aarhus Universitet og en af forfatterne på den videnskabelige artikel, der beskriver forskningen.

Artiklen er lige nu til den såkaldte peer review, hvor videnskabelige kolleger bedømmer forskningsartiklen. Rune Stubager uddyber om den hidtidige opfattelse:

»Der er en del forskning, der tyder på, at vælgere ikke lytter til, hvad politikerne siger og ikke følger med. Det giver anledning til bekymring om, hvad de stemmer ud fra. Er de i stand til at varetage den rolle, de har i demokratiet og stemme på dem, der varetager deres interesser,« forklarer Rune Stubager.

Forskernes opdagelser vender vi tilbage til.

De klogere vælgere er en god nyhed for det repræsentative demokrati. Hos Alternativet er de optaget af den demokratiske kultur, og de glæder de sig over et velfungerende folkestyre. Men de ser også udfordringer, der stadig har brug nye løsninger:

»Tilliden mellem borger og politiker er rekordlav. Det, mener vi, er en udfordring for det repræsentative demokrati«, siger politisk ordfører Rasmus Nordqvist.

Tilliden mellem borger og politiker er rekordlav. Det, mener vi, er en udfordring for det repræsentative demokrati

Rasmus Nordqvist, politisk ordfører, Alternativet

Han har lavet et beslutningsforslag, der skal give borgere mulighed for at få et forslag i folkettingen, hvis de samler 50.000 underskrifter. Det skal hjælpe med at genoprette tilliden og fjerne politikerleden.

Ifølge kulturredaktør på Politiken, Rune Lykkeberg, er politikerleden dog netop et tegn på, at vælgerne bliver klogere og mere veluddannede. Han beskæftiger sig i bogen "Alle har ret" med demokrati, og mener i høj grad, at mistillid udvikler demokratiet:

»Det handler om, at folk kræver mere, end de får. Mistilliden er grundlæggende en god ting for demokratiet«, forklarer Rune Lykkeberg, men understreger også, at Alternativet modsat mange andre forsøger at aktivere borgerne i demokratiet.

Et sort hul

Det repræsentative demokrati kan spores tilbage til den sidste halvdel af 1700-tallet. Styreformen hviler på, at vælgerne kan udtrykke, hvilken politik, de foretrækker, at politikerne forfølger og stemme på den kandidat, der bedst repræsenterer det. Den valgte politiker skal til gengæld forholde sig til vælgernes præferencer.

Forskere har sat spørgsmålstegn ved, om vælgerne i den proces træffer et meningsfuldt valg. Udfordringen i deres research har dog været, at man ikke som i naturvidenskaben kan opstille et forsøg i et laboratorium. Derfor bygger forskningen ikke på synlige forandringer i partiers politik, men på ændringer i partiprogrammer over en lang årrække, hvor andre faktorer nemt kan spille ind. Indtil nu.

Det politiske laboratorium

For Rune Stubager og hans medforskere opstod der et politisk laboratorium, da den tidligere regering skiftede politik. De havde kort efter valget i 2011, som Helle Thorning-Schmidt vandt, indsamlet vælgeres holdning til partierne på en række områder.

Forud for valget havde Socialdemokraterne og SF slået pjalterne sammen og talt hårdt imod den tidligere regerings reformer som "Genopretningspakken" og "Tilbagestrækningsreformen", mens de i deres plan "Fair Løsning" argumenterede for blandt andet en millionærskat.

Da de to partier gik i regering med de Radikale, tog politikken dog en anden form, og partierne gennemførte reformerne.

Millionærskatten blev ikke til noget.

For forskerne opstod der altså en synlig forandring i partiernes politik, der samtidig blev dækket grundigt i medierne. Det udnyttede forskerne ved at tage fat i en gruppe af de vælgere, der havde svaret i undersøgelsen efter valget i 2011 og stille dem de samme spørgsmål i 2013.

“ Vælgerne (er) opmærksomme og kan følge med i en god del af det politiske spil

Rune Stubager, professor i Statskundskab på Aarhus Universitet

Resultatet viste, at vælgerne mente, at Socialdemokraterne og SF var svunget til højre på en række områder, mens Radikale Venstre holdt sin position. Ifølge forskerne er der tale om en »ret finkornet reaktion fra vælgerne«, der er mere sofistikeret, end man ville have forventet.

Om det også påvirkede vælgerne valg er dog sværere at svare på:

»Men det kom i periode med massiv tilbagegang for regeringen. Mange mente, at den ændrede politik var en af de væsentligste forklaringer på det, men vi kan ikke vise det«, forklarer Rune Stubager.

Det svære demokrati

Det er endnu svært at sige, om de nye opdagelser gælder alle vælgere, eller om det er en særlig dansk ting. Som minimum er det godt for det danske repræsentative demokrati.

Alligevel mener Alternativet, at der er et problem, fordi borgerne ikke bliver inddraget nok i demokratiet.

»Vi skal forny det og finde nye redskaber, der skal styrke det,« forklarer Rasmus Nordqvist.

Ud over politikerleden henviser han til, at antallet af medlemmer i partierne er faldet voldsomt. I 1950'erne lå det på omkring 600.000, mens det i dag er omkring 150.000. Derfor er der ifølge Alternativet brug for andre måder at inddrage borgerne på.

Ifølge Rune Lykkeberg kan man altid finde en krise i demokratiet, og det faldende medlemstal er udtryk for en typisk forfaldstanke. Det ideelle demokrati kan aldrig blive realiseret:

»Demokratiet er en fordring og en ambition, der skal gå på kompromis med styreformen. Det vigtige spørgsmål er, hvor er demokratiet svagest, og hvor er det mest presset,« siger Rune Lykkeberg.

Han mener, at der i de nære relationer som familie og venskaber er for meget demokrati, mens der i de store institutioner er for lidt.

»Borgerne er mere demokratiske end deres institutioner, og de kræver mere, end institutionerne kan levere, men det er også den bedste demokratisering,« forklarer Rune Lykkeberg.

En udemokratisk regering

I det repræsentative demokrati er tanken, at magten skal ligge i Folketinget. Det er her de folkevalgte repræsentanter sidder. De skal vedtage lovene og binde hele systemet sammen.

Et problem for det repræsentative demokrati anno 2016 er, at magten forskydes fra Folketinget til regeringen og dets embedsværk.

“ Alternativet er en reaktion på at folk vil have indflydelse på den magt, der blive udøvet, men at folk mangler værktøjerne

Rune Lykkeberg, kulturredaktør på Politiken

Med Rune Lykkebergs ord, er »Folketinget tomt for indhold«, mens magten bliver udøvet af regeringen på en måde, folk finder utilfredsstillende. Derfor er udfordringen, at demokratisere regeringsmagten:

»Offentligheden er blevet langt bedre til at overvåge og drive regeringen til ansvar. Oppositionens opgave er jo ikke på samme måde at finde forlig, men at drage regeringen til

I den kontekst kan den nye undersøgelse også være et positivt tegn, da vælgerne netop reagerer på den tidligere regerings brug af magten.

Et alternativ til magten

Konflikten mellem magten og folket er et af de emner, der optager Alternativet. De taler om »en ny politisk kultur« og »et inddragende demokrati«

»Partiet Alternativet er en reaktion på, at folk vil have indflydelse på den magt, der blive udøvet, men at folk mangler værktøjerne,« forklarer Rune Lykkeberg.

Et af de værktøjer er beslutningsforslaget om, at 50.000 underskrifter skal bringe borgeres forslag ind i Folketinget. Partiet har opbakning til forslaget uden om regeringen.

»Det er empowerment af borgerne, der kan være med til at skabe en politisk dagsorden,« siger Rasmus Nordqvist.

Med 'empowerment' mener han, at vælgerne skal værktøjer, så de får mere kontrol over- og indflydelse på den politiske dagsorden og demokratiet.

Forslaget har dog mødt modstand fra justitsminister Søren Pind. I et brev til Folketingets formand skriver han, at forslaget vil bryde med grundloven og det repræsentative demokrati »som indebærer, at vælgerne vælger folkevalgte repræsentanter til at træffe de løbende politiske beslutninger«.

Ifølge Rune Lykkeberg er det dog den »mest åndssvage kritik« af forslaget, at vi har et repræsentativt demokrati:

»Det er en typisk aristokratisk kritik: Folket skal holde kæft og lade repræsentanterne passe deres arbejde. Det er forkert, for vi har en blanding af direkte og repræsentativt demokrati,« siger Rune Lykkeberg og understreger, at det jo ikke handler om, at Alternativet vil vælge det repræsentative demokrati med det direkte demokrati:

»De vil genforhandle grænserne for demokratiet, og det mener jeg, man bør gøre hele tiden.«

